

סוציולוגיה

הוראות

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	–	(שאלה אחת $12 \times$)	–	12 נקודות
פרק שני	–	(ארבעה סעיפים $11 \times$)	–	44 נקודות
פרק שלישי	–	(ארבעה סעיפים $11 \times$)	–	44 נקודות
סך הכול				100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: יש לענות בתמצות ובבהירות ולהשתמש במושגים שנלמדו.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (12 נקודות)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על אחת מן השאלות 1–2 (12 נקודות).

בעת האחרונה מתפרסמות בתקשורת ידיעות רבות על אודות גירושים של אנשים מפורסמים. דעת הציבור חלוקה בעניין הפרסום של ידיעות אלה. יש עיתונאים הטוענים כי מאחר שמדובר באנשים מפורסמים, חשוב שכל מידע עליהם יובא לידיעת הציבור. אך חלק מן הציבור מתנגד לפרסום ידיעות אלה בטענה כי פרסומים אלה מעודדים זוגות החווים בעיות בנישואיהם להתגרש.

1. הסבירו את המתואר בפתיח באמצעות שני מושגים ו/או עקרונות מגישת הקונפליקט.

2. הסבירו את המושגים פונקצייה ודיס־פונקצייה.

הדגימו אחד מן המושגים שהסברתם באמצעות הפתיח.

פרק שני (44 נקודות)

ענו על ארבעה סעיפים מן השאלות 3–6 (לכל סעיף – 11 נקודות).

3. על פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 55% מן הישראלים עוסקים בפעילות גופנית באופן תדיר, ומהם 36% עוסקים בפעילות גופנית שלוש פעמים בשבוע לפחות.

טבלה: לקט נתונים בנושא מדד איכות החיים ופעילות גופנית בקרב בני 20 ומעלה בישראל

	מרוצים מהחיים	אופטימיים	מצב בריאות טוב
עוסקים בפעילות גופנית	94%	61%	90%
לא עוסקים בפעילות גופנית	88%	57%	77%

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. (22 באוגוסט, 2024). הודעה לתקשורת. לקט נתונים בנושא פעילות גופנית מתוך הסקר החברתי 2023. אוחר מתוך: cbs.gov.il [17/9/2025]

א. הציגו שתי מסקנות העולות מן הטבלה.

בסו את תשובתכם באמצעות נתונים מן הטבלה.

ב. הסבירו מהו אוניברסל תרבותי באמצעות הפתיח ו/או נתונים מן הטבלה.

4. כבר 17 שנה משפחת ק' מקיימת מסורת משפחתית – קייטנה לנכדים בחופשות. במשך כמה ימים הנכדים נמצאים בביתם של סבא וסבתא כל היום, לובשים חולצות קייטנה, משחקים במשחקי קופסה ויוצאים לטיולים בארץ. לדברי סבא וסבתא, המטרות של הקייטנה הן לעזור להורים, לבלות עם הנכדים ולשמור על ביטחונם.

סופר, א. (16 באוגוסט, 2024). תעסוקה מושלמת לילדים, לגמרי בחינם: הסבא והסבתא שהקימו קייטנת נכדים. YNET. אוחר מתוך: ynet.co.il [18/09/2024]

א. הסבירו מה הם צרכים אינסטרומנטליים, ומה הם צרכים אקספרסיביים.

הדגימו את שני המושגים באמצעות הפתיח.

ב. הסבירו מהי תרבות חומרית.

הציגו מן הפתיח שתי דוגמאות לתרבות חומרית.

5. נועם בן ה-13 אוהב מאוד לשמוע מוזיקת טכנו. הוריו אומרים לו שזוהי מוזיקה ילדותית והרעש בלתי סביר, וכשהיו בגילו הם שמעו מוזיקה איכותית יותר. לאחרונה, בעקבות הערות ההורים, נועם חושב שאולי באמת אין לו טעם כל כך טוב במוזיקה.

א. הסבירו אחת מן התאוריות של גיל ההתבגרות.

הסבירו את הפתיח באמצעות התאוריה שבחרתם.

ב. הציגו את תאוריית "האני במראה" של קולי.

הסבירו את הפתיח באמצעות תאוריה זו.

6. בשנים האחרונות התרחבה התופעה של מסגרות חינוך לבנות בלבד. צוות ההוראה והניהול במסגרות אלה כולל בעיקר נשים. המטרות של המסגרות האלה הן לא רק להכשיר בנות לתפקיד מסורתי של טיפול בילדים וניהול משק הבית, אלא גם לסייע להן לממש את עצמן בתחום המקצועי באמצעות תוכנית לימודים המקדמת מצוינות ושוויון.

ינקו, א. (2018, 20 בנובמבר). לראשונה בישראל: כיתה נפרדת לבנות תוקם בבית ספר חילוני. מאקו. אוחר מתוך: mako.co.il [18/09/2024]

א. הסבירו אחד מן המושגים האלה: "זהות" או "זהות משנה", והדגימו את המושג שהסברתם באמצעות הפתיח.

ב. הסבירו מהו מגדר, והדגימו מושג זה באמצעות הפתיח.

פרק שלישי (44 נקודות)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על ארבעה סעיפים מן השאלות 7–10 שאחריו (לכל סעיף – 11 נקודות).

תרבות הקעקועים בישראל

תרבות הקעקועים זוכה בימינו לבחינה מחודשת. אנשים רבים מכירים בחשיבות של אומנות הקעקוע והיא מקבלת ביטוי בתערוכות אומנות שונות. בעקבות תהליכי מודרניזציה תרבות הקעקועים צומחת והופכת למגמה חברתית במדינות רבות בעולם. בעשורים האחרונים אומנות הקעקוע נכנסת בהדרגה גם אל לב התרבות הישראלית.

לדברי חוקרי אומנות הקעקוע בישראל, עד שנות השבעים הגישה התרבותית שרווחה בישראל הייתה שאומנות הקעקוע היא טבּוּ. גישה זאת הושפעה, להערכתם, מן המסורת הדתית והשואה ומן התפיסה שקעקועים הם ביטוי של תרבות השוליים ועולם הפשיעה. "קעקוע הוא כלי ביטוי אינדיבידואלי", אומרת יסמין ברגנר, אוצרת התערוכה "קעקועים" שהוצגה במוזאון ארץ ישראל בתל אביב בשנת 2017. היא מוסיפה שישראלים רבים מייבאים לתרבות הקעקועים בישראל השפעות עיצוביות שונות מחו"ל, ו"עדיין מתקעקעים באופן צנוע יחסית", בהשוואה לארצות אחרות.

"כל כמה שנים יש טרנדים (מגמות, נטיות) שבאים ודועכים וזה בעיקר תלוי תרבות", אומר סטס ויינשטיין, שיזם פרויקט תיעודי של צילומי הקעקועים בישראל והשתתף בתערוכה שהוצגה במוזאון ארץ ישראל בתל אביב.

כמו במדינות רבות בעולם, גם בישראל צעירים רבים נמשכים אל תרבות הקעקועים. מבחינתם הקעקוע הוא אמצעי להביע את הזהות והייחודיות שלהם או לשדרג את המראה שלהם.

הרצון של הצעירים להתקעקע הוא בעקבות השפעת גורמים שונים. בזכות האינטרנט והרשתות החברתיות הם נחשפים לטרנדים השולטים בכל העולם בתחום הקעקועים. כוכבי כדורגל, זמרים, שחקנים או כוכבי רשת שהצעירים רואים בהם מודל לחיקוי, משפיעים על החלטתם להתקעקע. הצעירים זוכים לתגובות חיוביות אם הקעקוע שלהם מקורי ומעניין. גם לחברים ולאזור המגורים יש חשיבות והשפעה רבה על החלטת הצעירים להתקעקע. לדברי יסמין ברגנר, עבור אנשים רבים הקעקוע מסמל השתייכות, ביטוי עצמי, מרדנות וחופש בחירה.

יש מתבגרים שחשים לחץ חברתי מפני שרבים מחבריהם מתקעקעים. בעקבות זאת הם רוצים להתקעקע כדי להרגיש חלק מהחברה. יש מתבגרים הטוענים שתמיד רצו לעשות קעקוע, אך חששו מתגובת החברה ובעיקר מתגובת המשפחה. לעומתם יש מתבגרים שאצלם הקעקוע הוא ביטוי למרד, בעיקר אלה שבני משפחתם ובפרט ההורים רואים בקעקוע טבו תרבותי או דתי, פגיעה במסורת ובכבוד המשפחה.

היחס של החברה כלפי קעקועים לא תמיד אוהד אפילו בארצות שבהן יש מסורת מגובשת של אומנות קעקוע. לדבריו של סטס ויינשטיין, ביפן יש מסורת של קעקועים גדולים שהם אחד מסמלי המאפיה היפנית, ובמקומות ציבוריים רבים כמו בריכות או מכוני כושר אנשים שיש להם קעקוע גלוי אינם מורשים להיכנס. גם בארצות הברית, שבה תרבות הקעקועים פורחת, יש הגבלות על אנשים שיש להם קעקועים, והם אינם יכולים לעבוד במשרות ציבוריות שונות, לדוגמה בבנק.

רשימה ביבליוגרפית

- בן ישראל, י. (2016, 29 באוקטובר). קעקוע של סיפור: כך כבשו הקעקועים את המיינסטרים הישראלי. גלובס. אוחר מתוך: globes.co.il [01/12/2024]
- חלוץ, ד. (2016, 29 בדצמבר). יסמין ברגנר: זה מופע, אני יצירת אמנות מהלכת. ynet. אוחר מתוך: ynet.co.il [01/12/2024]
- לונדון, מ. (2016, 27 ביוני). זריקת צבע. כלכליסט. אוחר מתוך: calcalist.co.il [01/12/2024]

ענו על ארבעה סעיפים מן השאלות 7–10 (לכל סעיף – 11 נקודות).

כדי להדגים מושג או תאוריה הנזכרים בקטע, אין להסתפק בהעתקת משפטים מן הקטע. יש להסביר את הקשר בין הנאמר בקטע ובין הנדרש בשאלה.

7. א. הסבירו מהי סנקצייה.

ציינו שני סוגי סנקציות והדגימו סוג אחד באמצעות הקטע.

ב. הסבירו מהי סטייה חברתית.

על פי הקטע, האם הבחירה להתקעקע נחשבת לסטייה חברתית? נמקו את תשובתכם.

8. א. הסבירו מהי קבוצת התייחסות.

הציגו שני סוגים של קבוצות התייחסות, והדגימו סוג אחד באמצעות הקטע.

ב. הסבירו באמצעות שני מושגים ו/או עקרונות מתוך תאוריית האינטראקצייה הסימבולית את חילוקי הדעות בין ההורים

המתנגדים לקעקועים לבין בני הנוער שמחליטים להתקעקע.

9. א. הסבירו מהי תרבות גלובלית (גלובליזציה).

הדגימו מושג זה באמצעות הקטע.

ב. הסבירו מהו סמל.

הציגו סמל אחד המוזכר בקטע, והסבירו את חשיבותו.

10. א. הסבירו מהו סוכן חיברות, והדגימו מן הקטע סוכן חיברות המשפיע על ההחלטה לעשות קעקוע.

ב. הסבירו מהי קונפורמיות.

הדגימו מושג זה באמצעות הקטע.

בהצלחה!